

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА

NO.36 (3156)

ЧАЦВЕР, 24 ВЕРАСНЯ, 2009

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

На мове сяброўства
Год таму быў створаны Культурны цэнтр Беларусі ў Польшчы **Стар. 2**

Інжынер з пяльцамі
Вышыйка — гэта і мастацкае багацце, і моцная сувязь з духоўнай культурай народа **Стар. 3**

На беразе японскага свету
Беларускія аматары сучаснай культуры Краіны ўзыходзячага сонца правялі фестываль «Хіган» **Стар. 4**

Такая зразумелая блізкасць

У Беларусі праходзяць мерапрыемствы з нагоды 60-годдзя ўтварэння Кітайскай Народнай Рэспублікі

ГЕОРГІ ШАБЕЛОК

На выставе з нагоды юбілею ў Мінскім ДOME дружбы

Ніна Шпакоўская

Як вядома, дыпламатычныя зносіны паміж нашымі краінамі былі ўстаноўлены ў 1992 годзе. Кітайска-беларускае сяброўства мацнее, і доказам таму — як знешнегадлёвыя паказчыкі, так і ўзровень супрацоўніцтва ў галінах культуры, адукацыі. Напрыклад, у Беларусі сёння больш

за 200 школьнікаў у пяці агульнаадукацыйных установах вывучаюць кітайскую мову, а падручнікі і сшыткі для іх рыхтуюцца ў выдавецтве «Вышэйшая школа». Пабольшала ў нас і студэнтаў з Паднябеснай. Па словах саветніка пасольства Кітая ў Беларусі Чэнь Дайвэнь, менавіта кантакты ў галіне адукацыі найбольш спрыяюць развіццю шчырага

сяброўства паміж двума народамі, бо вывучэнне мовы і літаратуры — гэта знаёмства з традыцыямі, духоўнымі каштоўнасцямі.

Дарэчы, і абедзве культуры, нягледзячы на відавочныя адрозненні, усё ж у нечым блізкія. “І беларусы, і кітайцы падобныя сваім памкненнем да добра і ўзаемапаразумеання” — лічыць супрацоўніца

Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі Наталля Мізіна. А яшчэ ў кітайцаў ёсць традыцыя... жыццесцвярдзальнага настрою. У іх мове, дарэчы, нават калі слова «праблема» прачытаць справа налева, то атрымаецца «шанец».

Адным з першых у цыкле мерапрыемстваў да свята незалежнасці КНР стала адкрыццё ў Мінску выставы «Кітайскі калейдаскоп». Гэта яркі фоталагічны збор з 1949 года і да нашага часу. Прад-

стаўлены самыя розныя сферы жыцця кітайцаў. Тут і парламенцкія пасяджэнні, і шумныя вуліцы, і агні рэкламы, а побач — аўтэнтчныя нацыянальныя строі, дасягненні маладых дызайнераў, млыны-ветракі ды бліскучыя гіганты-небасосы... Праграма Дзён культуры Кітая ў Беларусі прадоўжылася конкурсам кітайскай каліграфіі і паэзіі, у Белдзяржфілармоніі выступіў Сімфанічны аркестр радыё і кіно Кітая.

Будуць справы — будзе і ўдзячнасць

Іван Яцкавец

Саюз палякаў у Беларусі мае намер працаваць канструктыўна

“У мяне было адчуванне сустрэчы з моцнымі людзьмі, якіх аб’яднала агульная справа, — гаворыць Мечыслаў Лысы, выбраны на нядаўнім VII з’ездзе Саюза намеснікам старшыні арганізацыі. — І яшчэ: у зале ў Гродне, дзе праходзіў з’езд, было шмат маладых твараў. Добра, што за апошнія чатыры гады ў суполцы з’явіліся новыя цікавыя асобы, сапраўдныя актывісты”.

Сам Мечыслаў Часлававіч, былы дырэктар школы, узначальвае Мінскую абласную арганізацыю і “на карысць Саюза” працуе з 1989 года. Ён лічыць, што суполку аслабілі ўнутраныя канфлікты, якія пачаліся ў 2005 годзе, ды і на нядаўні з’езд накладвалі адбітак. “Самае істотнае: Саюз палякаў у

Беларусі, які налічвае больш за 10 тысяч этнічных палякаў, не прызнаецца “метраполіяй”, польскім бокам, і ад гэтага мы шмат губляем. Можна, нехта і хацеў бы ў яго ўступіць, але “сітуацыя чакання” не надае прэстыжу суполцы. Новае кіраўніцтва Саюза на чале з новым старшынёй Станіславам Сямашкам намерана рабіць захады для таго, каб павысіць аўтарытэт арганізацыі”, — удакладняе Мечыслаў Лысы.

Саюз, як і раней, будзе захоўваць і развіваць польскую культуру. У бліжэйшы час кіраўніцтва Саюза збіраецца выступаць за роўныя адносіны з боку Польшчы да ўсіх палякаў Беларусі. “Бо роўныя адносіны — гэта ж нармальнае, зразумелае ўсім практыка”, — лічыць М.Лысы. Ёсць намер істотна пашырыць інфармацыйную работу, працаваць на станаўчы імідж Саюза, у тым ліку і з выходам на польскую аўдыторыю.

ГОД РОДНАЙ ЗЯМЛІ

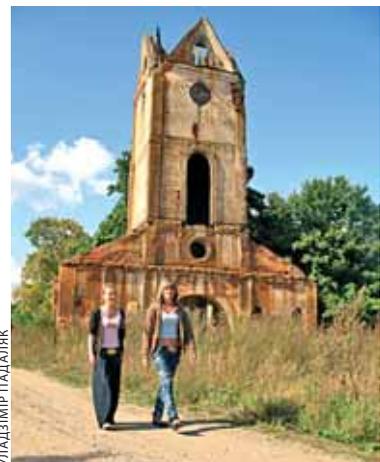
Вёска любая мая...

Прыгажосць
Дукоры
засведчыў яшчэ
Напалеон Орда

Уладзімір Падальск

Калі вы яшчэ не бывалі ў вёсцы Дукора, што пад Мінскам, у Пухавіцкім раёне, то раю зрабіць гэта абавязкова. Паселішча славіцца сваёй культурна-гістарычнай спадчынай. Тут, напрыклад, некалі маляваў пейзажы знакаміты Напалеон Орда. А ў савецкія часы чытаў жыхарам свае творы Кандрат Крапіва. Дукорцы ганарацца зямляцтвам са старшынёй Цэнтральнай выканаўчай камісіі (тагачасны ўрад) СССР і БССР Аляксандрам Чарвяковым, з пачынальнікам беларускай савецкай драматургіі Васілём Гарбацэвічам, — яны абодва адсюль родам.

Вёсцы каля пяцісот гадоў. І ніхто не бярэцца дакладна ска-

УЛАДЗІМІР ПАДАЛЬСК

Дукора: старажытная і маладая

заць, адкуль назва такая — Дукора. Некаторыя даследчыкі расшыфроўваюць яе як “дачка князя”, бо ў балцкіх мовах слова “дукра” азначае “дачка”. Іншыя лічаць, што яна ад лацінскага слова decora — “упрыгожваю”. У розныя часы Дукора належала магнатам Сапегам, Завішам, Агінскім, Манюшкам, Оштарпам, Гартыгам... → **Стар. 3**

ВЕСТКИ

Добрая духоўная традыцыя

Іван Ждановіч

Патрыярх Кірыл упершыню наведзе Беларусь

Духоўныя зносіны з адзінаверцамі, сумесныя малітвы, сустрэчы і гутаркі з грамадскасцю і найперш з моладдзю Беларусі — такія асноўныя мэты вераснёўскага візіту ў Беларусь Свяцейшага Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Кірыла. Ён наведзе Мінск, а таксама Полацк і Віцебск. “Гэта будзе вялікае для ўсяго беларускага народа свята, і таму мы ўсе рыхтуемся да яго з асаблівым стараннем”, — сказаў на прэсканферэнцыі для журналістаў напярэдадні падзеі мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі. Ён нагадаў, што гэта ўжо сёмы візіт такога высокага ўзроўню ў Беларусь: шэсць папярэдніх здзейсніў Патрыярх Алексій II. Дарэчы, і цяперашні Патрыярх ужо бываў на нашай зямлі падчас некаторых рэлігійна-духоўных мерапрыемстваў.

“Варта нагадаць, што праваслаўных у Беларусі каля 82 працэнтаў ад усіх вернікаў, — удакладніў Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід Гуляка. — Да візіту высокага гасця рыхтуюцца як прыходы, так і дзяржаўная ўлада. Мы ўсю праграму наведвання робім разам і спадзяемся, што сустрэчы, гутаркі Патрыярха Кірыла на беларускай зямлі будуць змястоўнымі і ўзаемакарыснымі”. Кіраўнік каардынацыйнага савета знешніх сувязяў Беларускага экзархага протаіерэя Фёдар Поўны паведаміў, што цяпер ва Усіх-свяцкім прыходзе Мінска, якім ён кіруе, праходзіць духоўная акцыя “Сям’я. Яднанне. Любоў”, завяршэнне якой супадзе з візітам Патрыярха. Госць, дарэчы, наведзе храм-помнік у гонар Усіх Святых, які цяпер будзецца, азнаёміцца з багатым беларускім вопытам узамадзеяння царквы і дзяржавы ў сацыяльнай сферы.

Сакрамэнтальным жа момантам візіту, па словах уладыкі Філарэта, стане ўдзел Патрыярха Кірыла ў чыне Узвіжання Крыжа, які новаствораны на ўзор страчанага Крыжапрападобнай Ефрасіні. Святочная малітва і чын пройдзе у Свята-Крыжа-Узвіжанскім саборы Спаса-Ефрасінеўскага манастыра ў Полацку.

НОВАЯ СПРАВА

На мове сяброўства

Год таму быў створаны Культурны цэнтр Беларусі ў Польшчы

Іван Ждановіч

Яго інаугурацыя, што сабрала шмат паважаных асоб як з польскага, так і беларускага боку, прайшла летам 2008-га ў Беластоку. На ўрачыстасці цяперашні міністр культуры Беларусі, а на той час пасол у Польшчы Павел Латушка падкрэсліў: гэта крок сімвалічны і важны. Бо менавіта ў Беластоку, сталіцы Падляскага ваяводства, актыўна працуе шмат грамадскіх беларускіх арганізацый, там шануюць багатыя традыцыі нашай культуры і адукацыі. Тады ж гаварылася, што Цэнтр будзе спрыяць больш шырокаму прадстаўленню беларускай культуры і мастацтва ў Польшчы, развіццю культурных, адукацыйных кантактаў паміж краінамі, падтрымліваць дзейнасць беларускай меншасці ў суседняй краіне.

Цяпер работай Культурнага цэнтра, створанага пры беларускім пасольстве, кіруе саветнік пасольства Аляксандр Карачун, з якім у мяне адбылася размова.

— **Аляксандр Юр'евіч, што можаце ўзгадаць з мерапрыемстваў Культурнага цэнтра?**

— Іх вельмі шмат... Мы ладзілі, напрыклад, Дні беларускага кіно. Паказвалі беларускамоўныя фільмы, такія, як “Анастасія Слуцкая”, выдатную кароткаметражку “Колеры каханя”, мультфільмы і навукова-папулярныя стужкі. Правялі і агульнапольскі конкурс “Пазнай Беларусь”, у ім было больш за 120 удзельнікаў з гімназій, ліцэяў, школаў і нават садкоў. На конкурс падаваліся як літаратурныя, паэтычныя творы, так і сачыненні пра Бе-

ларусь, фотаздымкі, малюнкi. Юныя мастакі шукалі лагатып конкурсу. Карацей, конкурс атрымаўся. Дарэчы, інфармацыя пра яго была і ў беларускіх СМІ, нават з Ваўкавыска дзеці дасылалі матэрыялы, а можна было пісаць і па-беларуску, і па-польску. Пераможцы атрымалі каш-

работ фотаклуба “Гродна”, фотамайстра Аляксандра Ласмінскага. У маі рабілі выставу “Святкаванне Дня Перамогі ў Гродне” – гэта, на мой погляд, вельмі цікавы праект, бо на фота відэацы і горад, і атмасфера свята. Увогуле штомесяц у нашых залах экспазіцыя змяняецца, а выставы

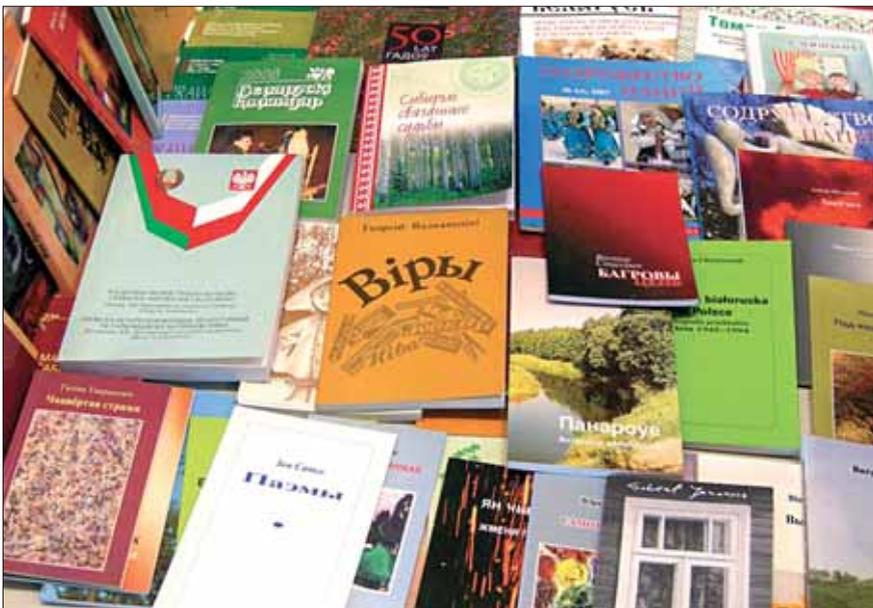
гаворыш з людзьмі, а не проста прыездзеш на экскурсію. Зрэшты, Культурны цэнтр садзейнічае наладжанню самага шырокага супрацоўніцтва. І найперш – паказваючы тых духоўных багаці, якія ў нас ёсць. Бо калі людзі лепш ведаюць адзін аднаго, то хутчэй знаходзяць паразуменне.

— **Як увогуле складваецца супрацоўніцтва з беларусамі Польшчы?**

— Найлепшым чынам! Дарэчы, я не стамляюся гаварыць: у Польшчы жывуць этнічныя беларусы, а не дыяспара. Спрадзеку жылі і будуць жыць. Мы падтрымліваем беларускасць, якая там склалася гістарычна, і што даўно культывуецца, напрыклад, Беларуска-грамадска-культурным таварыствам. Ёсць падтрымка нашых захадаў і ў Беларусі: з боку апарата Упаўнаважанага, Міністэрства культуры, Міністэрства інфармацыі. А ў нас цяпер столькі кірункаў, пачаткаў дзейнасці, што на ўсё, як гаворыцца, рук не хапае. Хаця працуюць у Цэнтры ўсяго два чалавекі, я і намеснік, але мы вельмі шырока абапіраемся на грамадскі актыў.

— **Неяк на круглым сталі ў вас запыталі, ці ёсць пры Цэнтры творчыя калектывы, і вы адказалі, што гэта не прадугледжана ў сілу спецыфікі вашай працы...**

— Гэта сапраўды так, бо няма творчых гуртоў ёсць у тых суполках у Польшчы, з якімі мы цесна супрацоўнічаем. А іх, заўважу, з паўтара дзесятка. Наш Цэнтр прадстаўляе, прэзентуе нашу культуру на тэрыторыі ўсёй Польшчы. У нас ёсць добры будынак, плошчаў каля 160

Беларускамоўныя кнігі з Польшчы на выставе ў Мінску

тоўныя прызы, а ўшаноўвалі мы лепшых у Падляскай філармоніі.

— **Напэўна, не абышлося і без выстаў?**

— Вядома ж! Прычым не толькі мастакоў, але і фотамайстроў запрашаем. У Польшчы, напрыклад, выстаўляліся Леанід Гоманаў, Аляксандр Мацвееў і яго жонка Тамара Батакова. Праходзіла выстава маладых мастакоў: Васіля Пешкуна і яго жонкі Ганны Селівончык, Таццяны Грыневіч і Ірыны Дударавай. Прадстаўлялі і юных мастакоў з Мінска – навучэнцаў гімназіі-каледжа імя І.Ахрэмчыка. Мы арганізавалі таксама выставы

мы паказваем у Лодзі, Гайнаўцы, Гданьску, Бялай Падлясцы ... Карацей, дзейнічаем па ўсёй Польшчы. Акрамя таго, мы арганізуюем і выезды беларускіх дзяцей з Польшчы, а таксама этнічных беларусаў старэйшага ўзросту ў нашу краіну, наладжваем экскурсіі ў Белаежскую пушчу.

— **У Беларусі нямае санаторыяў. І беларусы замежжа, наколькі мне вядома, ахвотна едуць сюды: здароўе падмацаваць, ды і радзіму адведаць...**

— Ведаем пра гэта, маем намер выкарыстоўваць і такія патэнцыялы. Бо, як вядома, найлепш спасцігаеш краіну, калі пажывеш у ёй тыдзень-другі, па-

Аляксандр Карачун (справа) і паэт Ян Чыквін

квадратных метраў. Адкрылася і бібліятэка з чытальнай залай. Так што месца хапае. Мы таксама каардынуем працу суполак на ніве культуры і падключаем ся там, дзе патрэбна падтрымка з боку дзяржавы. Скажам, у маі з дапамогай Цэнтра ў Мінску на Міжнароднай выставе “СМІ ў Беларусі” ў складзе дэлегацыі прадстаўнікоў беларускамоўных СМІ Польшчы пабываў пісьменнік Ян Чыквін – старшыня Беларускага літаб’яднання “Белаежа”, прафесар Беластоцкага ўніверсітэта і галоўны рэдактар літаратурна-мастацкага часопіса “Тэрмапілы”. Наш Цэнтр фінансаваў таксама выданне ў Польшчы трох кніжак беларускіх паэтаў: дзіцячых вершаў Віктара Шведа (яго можна лічыць класікам у гэтым жанры), а таксама Юркі Буйнюка (з малодшых у пляядзе паэтаў Беластоцчыны) і Юрыя Баены. Цікавы кірунак нашай дзейнасці – далучэнне студэнтаў, навучэнцаў школ да мерапрыемстваў, што ладзіцца ў Культурным цэнтры. У прыватнасці, у нас была прэзентацыя фільма “Эпоха Міцкевіча”, падрыхтаванага Белтэлерадыёкампаніяй, і для студэнтаў польскай філалогіі гэта было цікава. Да нас таксама з задавальненнем прыходзяць і малодшыя школьнікі са сваімі настаўнікамі. Спадзяемся, што наша праца будзе і надалей спрыяць развіццю супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Польшчай у галіне культуры.

Каштоўнасць слова

Літаратары з розных краін сабраліся ў Сморгоні за круглым сталом

Аляксандр Калеснік

Сёння, відавочна, кнігі паўсюль знаходзяцца ў жорсткай канкурэнцыі з інтэрнетам і тэлебачаннем. Пра гэта гаварылася на трэцім Міжнародным форуме “Мастацкая літаратура як сродак зносін народаў”. Ён прайшоў у Сморгоні з нагоды Дня беларускага пісьменства, сабраў літаратараў з Беларусі, Расіі, Казахстана, Літвы, Польшчы, Сербіі ды іншых краін. Усе разам яны спрабавалі шукаць адказы на няпростыя пытанні, што ўзнікаюць у сучасных майстроў слова.

Як пісаць – пытанне пытанняў. Бо, як вядома, прадаецца найперш літаратура забаўляльная, “отвлекающая”, як назваў яе галоўны рэдактар часопіса “Иностранная литература” А. Лівергант. Такая літпрадукцыя, як правіла, не стымулюе духоўных пошукаў, не дае адказаў на надзённыя пытанні. І пошукі герояў сучаснасці ў літаратуры таксама актуальныя. Галоўны рэдактар часопіса “Нёман” Алесь Бадак упэўнены: “У свеце і ў нашай краіне за апошнія гады нічога настолькі глабальна не змянілася, каб з’явіўся

Сёлета свята беларускага пісьменства прымала Сморгонь

нейкі новы герой. Аднак герой нашага часу мае збіральны характар. Такі ж характар і ў літаратуры. Часам гавораць: дзе сённяшні Леў Талстой? Яго няма. Але калі сабраць шмат пісьменнікаў разам, то атрымаецца “Талстой нашага часу”. Прычына такога стану літаратуры, на мой погляд, не ў саміх пісьменніках, а ў тым, як

да нас ставяцца чытачы”.

Тым не менш кніга па-ранейшаму ў цане. Як паведаміў галоўны рэдактар выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя імя П.Броўкі” Уладзімір Саламаха, за гэты год у Беларусі выдадзена 7800 назваў кніг, усяго каля 55 мільёнаў экзэмпляраў. Такім чынам, на кожнага беларуса прыходзіць

кніг па 6. Як бачым, мы паранейшаму шмат чытаем.

Дзякуючы такім сустрэчам пісьменнікі наладжваюць творчыя сувязі, знаёмяцца з культурай і мовай іншых народаў. Да таго ж на старонках замежных выданняў з’яўляюцца і творы з Беларусі: наша мастацкае слова ідзе на літаратурныя рынкі свету.

Журы назвала лепшых

Эдуард Півавар

Педагог лагойскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школы №1 Зоя Вінаградава стала лаўрэатам міжнароднай прэміі “Садружнасць дэбютаў” сярод маладых педагогаў з краін СНД. Імёны ўладальнікаў гэтай узнагароды вызначыла ў Маскве міжнароднае журы

Зоя Вінаградава ўдастоена першай прэміі ў намінацыі “Гісторыя”. Конкурс праводзіўся таксама ў намінацыях “Нацыянальная мова і літаратура” і “Руская мова”. Акрамя беларускага педагога, лаўрэатамі сталі выкладчыкі з Азербайджана, Арменіі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі і Таджыкістана.

Прэмія “Садружнасць дэбютаў”, заснаваная Саветам па гуманітарным супрацоўніцтве і Міждзяржаўным фондам гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў-удзельніц СНД, з’яўляецца штогадовай.

Інжынер з пяльцамі

Вышыўка — гэта і мастацкае багацце, і моцная сувязь з духоўнай культурай народа

Людміла Мінкевіч

“А вы паспрабуйце!...” І я спрабую. Іголка, праўда, у маіх руках зусім не слухаецца, нітка кладзецца крыва. Куды мне да майстэрства Галіны Рудніцкай! Хуткая праца, выразныя лініі, дасканалыя фігуры, хоць па прафесіі яна — інжынер-металург.

Пасля школы Галіна Рэмаўна вучылася ў Беларускай політэхнічнай універсітэце, паралельна займалася на курсах рукадзелля — машынная вышыўка, бісер, макрамэ... Потым было 13 гадоў нялёгкай працы на заводзе і.. жаданне зрабіць хобі другой прафесіяй. Урэшце выбар зроблены: яна — настаўніца працы ў малодшых класах адной з мінскіх школ. Марыла праводзіць заняткі з улікам вопыту народных майстроў, ды ведаў не хапала, і Галіна Рэмаўна займалася самаадукацыяй, кансультавалася ў Яўгена Сахуты, дырэктара Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. А потым, ужо калі ёй было за сорок, паступіла на факультэт народнай культуры ў Педагагічны універсітэт імя Максіма Танка.

“Адзінае, чаго баялася, — малюнка на ўступных экзаменах і неабходнасці вывучаць жывапіс пасля ва ўніверсітэце, — з усмешкай згадвае Галіна Рэмаўна. — Нічога ў гэтым не разумела. Але муж падахвочваў: “Ты павін-

на ганарыцца! Ты ж, мабыць, лепшы мастак сярод металургаў. І лепшы металург сярод мастакоў!” У яе была арыгінальная дыпломная праца — лялькі ў народных строях. Потым яна два гады выкладала ў старэйшых класах школы з мастацкім ухілам. Цяпер Галіна Рэмаўна працуе ў сваёй першай альма-матэр — на курсах народнай вышыўкі ў Цэнтры этнаграфіі і рамёстваў Беларускага нацыянальнага тэхнічнага універсітэта. Удзельнічае ў шматлікіх выставах, рыхтуе ўласную з народных строяў па малюнках Міхася Раманюка, а мадэлямі будуюць лялькі. Захапляецца выцінанкай, саломкай.

І ўсё ж галоўнае — вышыўка. “Крыўдна бачыць на выставах толькі карціны, вышытыя крыжыкам. Які сэнс рабіць вышываныя копіі жывапісу? Ні рамяство, ні творчасць развіцця пры гэтым не маюць. Мне больш падабаецца традыцыйная г е а м е т р ы ч н а я вышыўка нацягам. Якая тут дасканаласць формаў, лагічнасць, гарманічнасць узораў!.. Гэта, на мой погляд, якраз тая вышыўка, у якой жыве душа народа” — захоплена расказвае Рудніцкая. А я з няменшым захапленнем разглядаю творы майстра. У асноўным у такой тэхніцы ствараюцца руч-

нікі, уборы. Галіна Рэмаўна і эксперыментуе: спрабуе навучыць “такой вышыванай мовай” гаварыць

Галіна Рудніцкая і лялькі-мадэлі ў яе вышыванках

сучасныя абрусы, сурвэткі...

А яе дачка Яніна, пераняўшы ад маці любоў да народнай вышыўкі, фантазіруе яшчэ больш. Яе першай працай ў гуманітарным ліцэі быў... вышываны пенал, а потым і заплечнік. І нават шыкоўны касцюм на выпускны

баль яна зрабіла і ўпрыгожыла ўласнымі рукамі!

Сёння маці і дачка Рудніцкія — члены Беларускага саюза майстроў народнай творчасці. Хочацца верыць, што гэта — толькі пачатак дынастыі таленавітых майстроў па вышыўцы.

ГОД РОДНАЙ ЗЯМЛІ

Вёска любая мая...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Дукорскі палац вызначаўся неверагоднай раскошай. Там была багатая бібліятэка, вялікая калекцыя карцін. У даўні час тут давалі прадстаўленні артысты прыгоннага цырка, іграў аркестр, а потым працаваў нават тэатр. Дукорскі палац прыгажун застыў на адной з работ Напалеона Орды. Пасля рэвалюцыі ў палацы размясцілася школа. Мая прабабка, Антаніна Падаляк, якой ужо 97-ы год, расказвае: “Хадзіла я ў школу, калі была яна ў былым панскім доме. Гэта быў двухпавярховы палац, вельмі прыгожы, ва ўсіх пакоях столь была распісана незвычайна. У склепе палаца, мы ведалі, стаялі грабніцы, побач — выкаваныя з жалеза кветкі...” Будынак у час вайны ўзарвалі партызаны, бо немцы ператварылі яго ў штаб, у асобных пакоях утрымлівалі і катавалі мясцовых жыхароў. Пасля вайны на месцы палаца пабудавалі Дукорскую школу.

Дукорскай царкве больш за два з паловай стагоддзі. Спачатку гэта быў касцёл, збудаваны ў раманскім стылі, упрыгожаны фрэскамі і вітражамі. Потым яго ператварылі ў царкву, якую ў савецкі час закрылі: там захоўвалася зерне, потым быў вясковы клуб, а пазней гасцініца. Між іншым, старажылы расказваюць, што тыя, хто скідваў з царквы крыжы, мелі непамысны лёс. А ад-

Такім убачыў Дукорскі палац Напалеон Орда

зін нават упаў з купала, як толькі ўзяўся за крыж... Сёння агульнымі намаганнямі дукорцаў царква адраджалася.

Дукорскія партызаны — яшчэ адна слаўная старонка гісторыі вёскі. У лесе Дукоры, між іншым, быццам адбіўся лёс Беларусі: у 1918-м яна была акупавана кайзераўскімі войскамі, а ў 1919–20 гадах — белапалаякімі. Пад час польскай інтэрвенцыі ў Дукоры дзейнічаў партызанскі атрад, каля 600 чалавек, пад кіраўніцтвам Андрэя Блажко. Партызаны вялі агітрабату сярод сялян, псавалі лініі сувязі, выконвалі іншыя заданні камандавання Чырвонай Арміі. Потым

быў данос правакатара, шматлікія арышты у канцы красавіка 1920 года, і 11 найбольш актыўных партызан польскія карнікі расстралялі ва ўрочышчы Пушча. Маёй другой прабабцы, Алене Шлапак, ужо нябожчыцы, тады было 11 гадоў. Яна добра помніла, як партызанаў вялі на расстрэл: «Гэта было цёплым сонечным ранкам, калі цвілі сады, і птушкі так спявалі-заліваліся — нібыта галасілі. А яны, маладыя, прыгожыя хлопцы, праходзілі збітыя-знясіленыя свой апошні шлях». Палякі не падпускалі нікога блізка, але падлеткі, якія пасвілі коней, залезлі на дрэвы, усё бачылі. І ўсім расказалі... Яшчэ 30 партызан

былі сасланыя ў польскія турмы, дзе пяцёра з іх загінула.

Цяпер на тым месцы ў лесе стаіць Помнік імя 16 партызан. Мясцовыя жыхары яго даглядаюць. Дукорскім партызанам прысвечана і п’еса мясцовага настаўніка Васіля Савіча Гарбацэвіча «Чырвоныя кветкі Беларусі». Дарэчы, менавіта тутэйшыя падзеі сталі асновай і п’есы Кандрата Крапівы «Партызаны». Старажылы расказваюць, што ў канцы 30-х Кандрат Кандратавіч прыязджаў у Дукору, чытаў мясцовым жыхарам сваю п’есу. Доўгі час і мясцовы калгас насіў імя 16 партызан.

Сёння Дукора — вялікая вёска са статусам аграгарадка, дзе больш тысячы двароў. Тут жывуць не толькі беларусы, але і ўкраінцы, расіяне, узбекі. Прычым расце колькасць жыхароў: нараджаюцца дзеці, прыязджаюць у Дукору жывы людзі нават з іншых краін і гарадоў. На вуліцах вёскі я заўсёды бачу падлеткаў. У Дукорскім клубе днём працуюць гурткі па харэаграфіі, музыцы, маляванні, ёсць спартыўныя секцыі. А ўвечары паказваюць фільмы, прычым зала такая вялікая — не горш, чым у гарадскіх кінатэатрах.

І ў мясцовую школу штогод прыбываюць маладыя настаўнікі, якім вучні заўсёды рады. Карацей, жыве Дукора цікавым жыццём.

Майстэрства ў спадчыну

Ніна Шпакоўская

У Мінску экспануюцца работы кавачыцкіх мастакоў

«Кавачыцкая школа» — ад назвы вёскі Кавачыца, што ў Сербіі. Менавіта там жывуць, працуюць і ствараюць цудоўныя ўзоры выяўленчага мастацтва эмігранты са Славакіі. Майстэрства малявання там перадаецца ў спадчыну, ад бацькоў дзецям. Магчыма, таму ўсе работы напоўнены шчырасцю і цеплынёй, якая нібы ліецца з палотнаў ціхім ззянем найярчэйшых фарбаў: сонечнае золата, бяздонная біруза, пунсовыя рубіны...

Экспазіцыя «Славацкая сімфонія майстроў з Кавачыцы» — своеасаблівая паэзія вёскі, спакойная і дабрадушная. Зразумелая, пэўна, у любым кутку свету: работы кавачыцкіх мастакоў з поспехам экспанаваліся ў Вялікабрытаніі, Францыі, Польшчы, ЗША. На карцінах бачым сялянскі побыт: з пудзіламі ў агародзе, працай на млыне і ўрачыстым святкаваннем Вялікадня. Здавалася б, звычайныя моманты, але адлюстраваны так натуральна, маляўніча, што нагадваюць эпізоды з вядомых славянскіх казак, у якіх дабро заўсёды перамагае ліха. Апынуўшыся на выставе, хтосьці ўзгадае пра ўдалага гультая Ямелю на печы-падарожніцы, хтосьці — пра залатую рыбку, якая ўсё ж можа трапіць на вуду самых цяроплівых, хтосьці — пра страшных цмокаў, якія сцерагуць схаваныя скарбы, а хтосьці — пра гучнага-

Работы кавачыцкіх майстроў

лосых пеўняў, якія вітаюць усход, вызваляючы тым самым юнака з ведзьміных кіпцюроў. Як адзначаў пасол Сербіі ў Беларусі Срэчка Джукіч, мастакі з Кавачыцы ствараюць чароўны свет, знаёмы і блізкі кожнаму з дзяцінства. Гэты свет прыцягвае і не пакідае аб’якавым нікога, незалежна ад яго жанравых ці тэматычных прыхільнасцяў.

— Гэта вельмі светлая і добрая выстава, якая адразу ўлюбяе ў сябе, — кажа куратар экспазіцыі Святлана Пракоп’ева. — Звычайна, калі бачыш карціны ўпершыню, адразу адзначаеш, якая з іх будзе цэнтральнай у музейнай зале, а якая ўвогуле не мае шанцаў у яе трапіць па пэўных крытэрыях. А тут... усе 57 экспанатаў унікальныя! Бо мы бачым гэтак званая наўнае мастацтва, што ад самага сэрца аўтараў.

З Мінска выстава паедзе ў Гомель, потым у Магілёў. На час яе работ у абласных цэнтрах запланаваны прыезд аўтараў з Сербіі: яны правядуць майстар-класы.

На беразе японскага свету

Беларускія аматары сучаснай культуры Краіны ўзыходзячага сонца правялі фестываль «Хіган»

Ніна Шпакоўская

Хіган перакладаецца як «той бераг», гэта свята асенняга і вясновага раўнадзенства. Па традыцыі ў гэты дзень у Японіі паміналі памерлых, а цяпер хіган набліжаецца да хэлоўіна з яго змрочнай атрыбутыкай і маскарадным убраннем. На фестывалі ў Мінску заўсёдна карнавальнасць свята звычайна мае форму тэатралізаванага шоу.

Прайшлі і разнастай-

ныя конкурсы: у майстэрстве стварэння відэа-кліпа, у маляванні, спяванні пад караоке. Прайшлі семінары, на якіх можна было даведацца пра асаблівасці сучаснай японскай культуры. Самым яркім па традыцыі стаў конкурс касплэй, што значыць «касцюміраваная гульня». У ёй кожны атаа-самляе сябе з якім-небудзь персанажам анімэ, бярэ яго імя, пераймае асаблівасці адзення, рухаў, мовы... Галоўнае правіла — стопрацэнтнае падабенства

Гульня святла і ценю — адметная рыса фестывалю

да выбранага героя. Каб дасягнуць такога выніку, неабходна шмат часу і цяплення, касцюм часам даводзіцца шыць каля паўгода. Затое ўбор — як сапраўдны твор мастацтва, не горшы за намалеваны аў-

тарамі анімэ арыгінал.

Фестываль доўжыўся два дні і стаў незабыўным пранікненнем у імперыю японскай неарамантыкі, якая прыйшла даспадобы мільёнам людзей па ўсім свеце.

Да Шчасця — на веласіпедзе

Рычард Салата

У Беларусі не пераваліся заўзятыя падарожнікі

Іосіф Лісай, гараджанін з Мастоў, што на Гродзеншчыне, ужо размянуў сёмы дзесятак. Узрост, аднак, не перашкаджае яму здзяйсняць цікавыя падарожжы. Сёлета, напрыклад, ён ездзіў на адпачынак да Азоўскага мора «на ровары» — так здаўна ў заходніх рэгі-

нах Беларусі называюць веласіпеды.

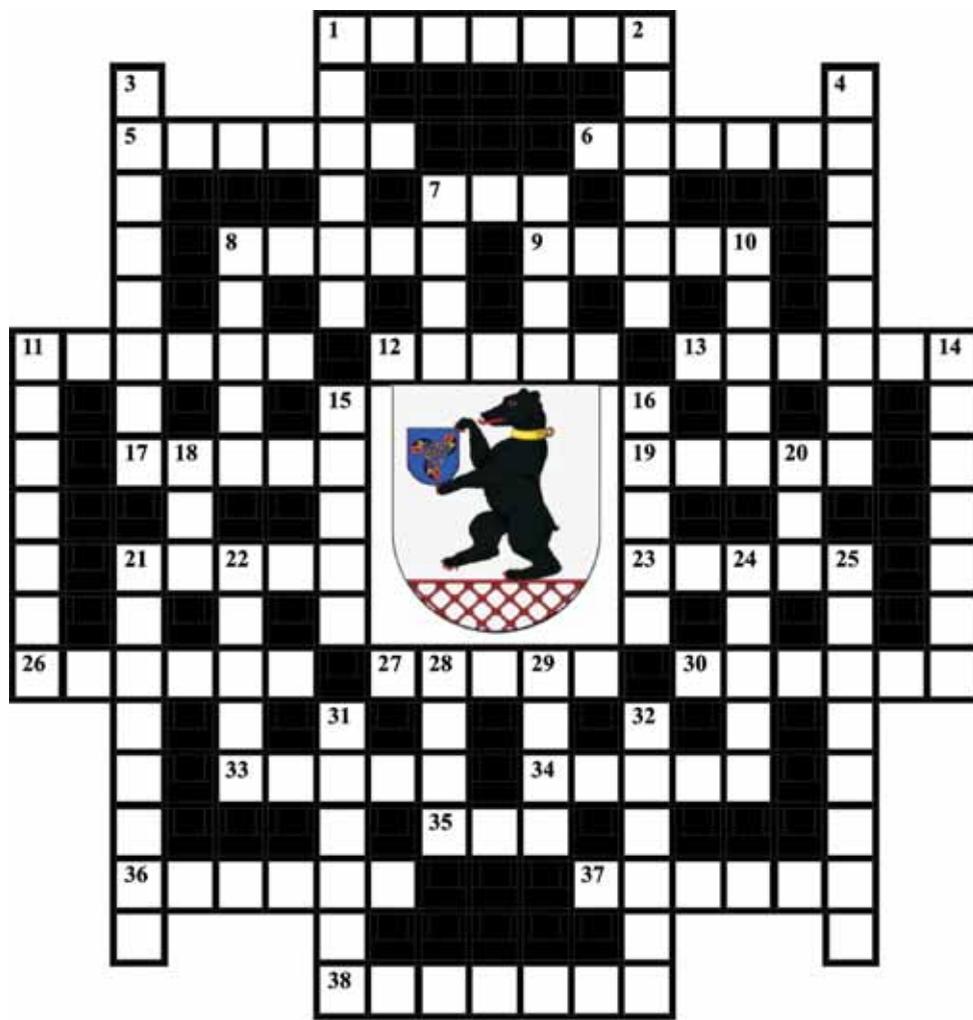
Наш зямляк правёў у дарозе 39 дзён, праехаўшы за гэты час 3850 кіламетраў. Прычым з іх 1400 кіламетраў прыйшло на кальцо вакол Азоўскага мора. За дзень падарожнік у сярэднім накручваў на веласіпеды не меней 100 кіламетраў, а аднойчы было нават і 135.

Па дарозе Іосіф Лісай пабываў у сяле Арэхаўка Луганскай вобласці, дзе

жыў знакаміты прыхільнік здаровага ладу жыцця Парфірый Іваноў, аўтар аздараўленчай сістэмы «Дзетка». Падарожнік наведваў месца Палтаўскай бітвы, а таксама горад з абнадзейлівай назвай Шчасце. Паспрабаваў адольць і Крымскую пясчаную касу, але пасля 35 кіламетраў нялёгкага шляху, як сам прызнаецца, сышоў з дыстанцыі. Але ён не здаецца: «Куплю сабе лепшы ровар і абавязкова адолею тую касу».

КРЫЖАВАНКА

Смаргоншчына літаратурная

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 1. «Залесе»; 2. «Сяўбіт»; 3. «Сяўбіт»; 4. «Сяўбіт»; 5. «Сяўбіт»; 6. «Сяўбіт»; 7. «Сяўбіт»; 8. «Сяўбіт»; 9. «Сяўбіт»; 10. «Сяўбіт»; 11. «Сяўбіт»; 12. «Сяўбіт»; 13. «Сяўбіт»; 14. «Сяўбіт»; 15. «Сяўбіт»; 16. «Сяўбіт»; 17. «Сяўбіт»; 18. «Сяўбіт»; 19. «Сяўбіт»; 20. «Сяўбіт»; 21. «Сяўбіт»; 22. «Сяўбіт»; 23. «Сяўбіт»; 24. «Сяўбіт»; 25. «Сяўбіт»; 26. «Сяўбіт»; 27. «Сяўбіт»; 28. «Сяўбіт»; 29. «Сяўбіт»; 30. «Сяўбіт»; 31. «Сяўбіт»; 32. «Сяўбіт»; 33. «Сяўбіт»; 34. «Сяўбіт»; 35. «Сяўбіт»; 36. «Сяўбіт»; 37. «Сяўбіт»; 38. «Сяўбіт».

Па гарызанталі: 1. Паэма польскага пісьменніка Л. Ходзькі, у якой ён уласціва прыгажосць сядзібы кампазітара, мемуарыста Міхала Клеафаса Агінскага. 2. Альманах, які выпускаў у ЗША каталіцкі святар Ф. Чарняўскі, ураджэнец Смаргоншчыны. 3. Прагнутае месца. 4. Кароткае музычнае прывітанне. 5. Мар'ян ... Беларускі паэт, які прысвяціў в. Солю, дзе жыве, многія свае творы. 6. Гаспадарку вясці — не ... плесці (прык). 7. Фарбавальнік, звычайна чырвоны, які здабываецца з драўніны. 8. Забава, задавальненне. 9. Блін з дрэннай бульбы. 10. Хараства, прыгажосць. «Каса — дзівочая ...» (прык). 11. Чужы кусок дзярэ ... (прык). 12. ... літаратурных, гістарычных і іншых помнікаў — святы абавязак кожнага з нас. 13. Пеўчае мастацтва. 14. Чыстае, яснае, мірнае неба. 15. Артур ... Пісьменнік, журналіст, працаваў у раённай газеце «Светлы шлях», ураджэнец Смаргоншчыны. 16. Уладзімір ... Перакладчык, драматург, дыпламат, супрацоўнік МЗС Рэспублікі Беларусь, ураджэнец Смаргоні. 17. «Роднае ...» Верш Янкі Купалы, які наведваў Смаргоншчыну разам з жонкай у 1912 годзе. 18. ... Ліс, беларускі фалькларыст, доктар філалагічных навук, ураджэнец Смаргоншчыны, якому сёлета споўнілася 75 гадоў. 19. Ідзі ў родны край, там і пад ёлкай ... (прык). 20. Назва аднаго з драматычных твораў В. Дуніна-Марцінкевіча, які

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Прыгажосць душы

У расійскім Яраслаўлі па-новаму ўбачылі ансамбль беларускай песні «Крыніца»

Святочная дзея праходзіла на пачатку восені ў Мемарыяльным музеі Максіма Багдановіча. Самадзейныя артысты выступалі ў новых нацыянальных строях. Яркія, арыгінальныя жаночыя і мужчынскія гарнітуры — цудоўны падарунак ўрада Беларусі да 10-годдзя яраслаўскай рэгіянальнай грамадскай арганізацыі руска-беларускай дружбы «Сяброўства». Першымі ж артыстамі ў новым убранні пабачылі ветэраны Вялікай Айчыннай: 3 ліпеня была ўрачыстасць з нагоды 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Тут варта сказаць, што «Крыніца» цяпер — візітная картка беларусаў Яраслаўля. Ансамбль нараджаўся пры ўдзеле мясцовага народнага хору «Ярославия», які моцна сябрае з фальклорнымі гуртамі «Вя-

чоркі» (г. Мінск) і «Світанак» (Мінская вобласць). Кіраўнік ансамбля Святлана Шагіна — выпускніца Яраслаўскага вучылішча культуры. Летась па запрашэнні таварыства «Радзіма» яна была ў Мінску на курсах, якія арганізуецца для кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці. Ансамбль «Крыніца» часта выступае на мерапрыемствах горада і вобласці, графік яго выступленняў распісаны да канца года. Хутка ён прыме ўдзел у міжнародным фестывалі «Яраслаўскія гуляні», прымеркаваным да 10-годдзя рэгіянальнага аддзялення Асамблеі народаў Расіі. І на пачатку кастрычніка ў артыстаў «Крыніцы» адказны канцэрт: у музеі Максіма Багдановіча адбудзецца цырымонія ўзнагароджання ветэранаў вайны юбілейнымі медалямі «65 гадоў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў».

Наталля Прохарава, дырэктар яраслаўскага Музея Максіма Багдановіча

неаднаразова наведваў Смаргоншчыну. 38. Выдатны, агульнапрызнаны дзеяч літаратуры, мастацтва і інш. 39. Маісей ... Паэт, перакладчык, драматург, ураджэнец г. Смаргоні, рэпрэсаваны і расстраляны.

Па вертыкалі: 1. Падаючая зорка. 2. «Новая Зеландыя» ...? Кніга мемуарыста, падарожніка, карэспандэнта «Нашай нівы» Івана Сініцкага, які жыў і пахаваны ў Смаргоні. 3. Прагрэсіўны дзеяч, пашыральнік перадавых ідэй і ведаў. Імя ў Беларусі былі Кірыла Тураўскі, Ефрасіння Полацкая, Францыск Скарына, Адам Міцкевіч і інш. 4. Булачны выраб, які ўпершыню ў Беларусі пачалі вырабляць у Смаргоні. Першапачаткова меў назву «смаргонкі». 5. Якаў ... Рускі пісьменнік, аўтар кнігі «Артэк» і інш., ураджэнец Смаргоні. 6. «Напалеонаўскі ...» Такую назву атрымаў тракт Смаргонь-Ашмяны, па якім адступалі французскія войскі. 7. Род літаратурнага твора, у якім вызначыўся Аляксандр Ляжневіч, дырэктар Беларускага дзяржаўнага тэатра (БДТ-1), ураджэнец Смаргоншчыны. 8. Рэпрэсаваны, расстраляны. 9. Мова, на якой пісаў свае творы пісьменнік, журналіст Лейба Лявінскі, ураджэнец Смаргоншчыны. 10. Аляксандр ... Паэт, публіцыст, мемуарыст, аўтар зборніка «Лукішкі», ураджэнец Смаргоншчыны. 11. Рэпрэсаваны, расстраляны. 12. Вёска на Смаргоншчыне, дзе жыў і працаваў Францішак Багушэ-

Падрыхтаваў Лявон Целеш, г. Дзяржынск